

PIRLS TADQIQOTLARIGA TAYYORLOV JARAYONIDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH

Hasanova Sabohat Komil qizi

Termiz davlat pedagogika instituti talabasi

+998770839702

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta'lim tizimida o'z o'rniga ega va yetakchilikni qo'ldan boy bermayotgan PIRLS tadqiqotlari haqida fikr yuritilgan. Dars jarayonida PIRLS hikoyalaridan foydalanishning ahamiyati va tayyorlov jarayonida interfaol metodlardan samarali foydalanish haqida ma'limotga ega bo'lasiz.

Kalit so'zlar: dars jarayoni, metodlar, tadqiqot, PIRLS xalqaro baholash dasturi, tayyorlov jarayoni, hikoyalar

PIRLS xalqaro baholash dasturi haqida ko'plab maqollalarimizda yoritib o'tdik. Uning nazariy va metodik qo'llanishi, baholanish jarayoni, davlatlar reytingi haqidagi ma'limotlar endi yangilik emas. O'qituvchilar tomonidan boshlangan tayyorlov jarayonining qay darajada tashkil ettirilayotgani haqida fikr-mulohaza yuritimiz.

PIRLS tadqiqoti asosan, ona tili va o'qish savodxonligi fanlarini o'z ichiga oladi. Ammo, bu faqat shu fanlar doirasida tayyorlovni rejalashtiramiz degani emas! 4K modeliga asoslangan yangi darsliklarimizning barchasi xalqaro baholash dasturi talablari doirasida yaratildi. Yangi darsliklarning ham, xalqaro baholash va hatto interfaol metodlarimizning ham asosiy maqsadi bitta – o'quvchilarning faolligini oshirish. Zamonaviy ta'lim tizimi talab qilayotgan kadrlarni boshlang'ich sinfdan tarbiyalab borish, yuqori sinfga o'tgan o'quvchilarda bo'ladigan psixologik o'zgarish va u olib keladigan muammolarni biroz bo'lsada, faolsizlantirish nazarda tutilgan.

Bugungi kun dars jarayonlarini interfaol metodlarsiz tasavvur etib bo'lmaydi. Negaki, zamon bilan hamnafas yoshlarni an'anaviy metodlar bilan qiziqtirib bo'lmaydi. PIRLS topshiriqlarini rejalashtirishda ham interfaol metodlardan faol qo'llasak bo'ladi. Va shuni ham aytib o'tish lozimki, tayyorlov jarayonida faqatgina PIRLS hikoyalaridan foydalanish kerak degani emas! Fan doirasida berilgan matnlarni ham tadqiqot talablariga moslab, tushuntirishimiz mumkin. Bu jarayonni tashkillashtiruvchi o'qituvchidan pedagogic mahorat va kreativlik talab etiladi. Boshlang'ich sinf kitoblarining barchasi rasm va matnlardan, mantiqiy savollardan

tashkil topgan. Bu holat ham tadqiqotga tayyorlanishning dastlabki harakati hisoblanadi. “[1]”

Tadqiqot savollariga moslab, interfaol metodlar orqali PIRLSning maqsadiga erisha bo’ladi. Masalan:

“Skarabey” interaktiv texnologiya bo’lib, u o’quvchilarda fikriy bog’liqlik, mantiqiy xotiraning rivojlanishiga imkoniyat yaratadi, qandaydir muommoni hal qilishda o’z fikrini ochiq va erkin ifodalash mahoratini shakllantiradi. Mazkur texnologiya o’quvchilarga mustaqil ravishda bilimning sifati va saviyasini xolis baholash, o’rganilayotgan mavzu haqidagi tushuncha va tasavvurlarni aniqlash imkonini beradi. U, ayni paytda, turli g’oyalarni ifodalash hamda ular orasidagi bog’liqliklarni aniqlashga imkon yaratadi. “Skarabey” texnologiyasi har tomonlama bo’lib, undan o’quv materialining turli bosqichlarini o’rganishda foydalaniladi:

- boshida-o’quv faoliyatini rag’batlantirish sifatida (“aqliy hujum”);
- mavzuni o’rganish jarayonida-uning mohiyati, tuzilishi va mazmunini belgilash; ular orasidagi asosiy qismlar, tushunchalar, aloqalar xarakterini aniqlash; mavzuni yanada chuqurroq o’rganish, yangi jihatlarini ko’rsatish;
- oxirida-olingan bilimlarni mustahkamlash va yakunlash maqsadida. “Skarabey” texnologiyasi o’quvchilar tomonidan oson qabul qilinadi, chunki u faoliyatning fikrlash, bilish xususiyatlari inobatga olingan holda ishlab chiqilgan. U o’quvchilar tajribasidan foydalanishni ko’zda tutadi, reflektiv kuzatishlarni amalga oshiradi, faol ijodiy izlash va fikriy tajriba o’tkazish imkoniyatlariga ega. Mazkur texnologiyaning ayrim afzalliklari sifatida idrok qilishni yengillashtiruvchi chizma shakllardan foydalanishni ko’rsatish mumkin. “[2]”

“Skarabey” alohida ishlarda, kichik guruhlarda hamda o’quv jamoalarida qo’llanilishi mumkin.

Ta’limdan tashqari mazkur metod tarbiyaviy xarakterdagi qator vazifalarni amalga oshirish imkonini beradi:

- o’z g’alar fikriga hurmat;
- jamoa bilan ishlash mahorati;
- faollik;
- xushmuomalalik;
- ishga ijodiy yondashish;
- imkoniyatlarini ko’rsatish ehtiyoji;
- o’z qobiliyati va imkoniyatlarini tekshirishga yordam beradi;
- “men”ligini ifodalashga imkon beradi;
- o’z faoliyati natijalariga ma’sullik va qiziqish uyg’otadi.

Asosiy tushunchalari quyidagilar: Assotsiatsiya - mantiqiy bog‘liqlik bo‘lib, sezgilar, tasavvurlar, idrok qilish, g‘oyalar va boshqalar orasida hosil qilinuvchi mantiqiy aloqadir. Zanjirlash (muayyan tartib) - ahamiyati, muhimligi, mazmuni darajasiga qarab tartiblash. “[3]”

Mazkur metodning nazariy asoslari bilan tanishar ekanmiz, barcha fanlarga aloqadorligi, ta’limiy-tarbiyaviy ahamiyati, tadqiqot talablariga mos kelishi bilan ahamiyatga molikdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Hasanova Sabohat Komil qizi “Ona tili va o‘qish savodxonligi darslarida PIRLS xalqaro baholash dasturini takomillashtirish” Zamonaviy Boshlang‘ich ta’lim innovatsiyalar, muammolar va rivojlantirish istiqbollari xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyada 2023
2. Hasanova Sabohat Komil qizi “O‘qish savodxonligi darslarida pirls hikoyalarini qo‘llash metodikasi” “integrational conference on interdiscinlinary science” 2024
3. Haydarova, M. (2019). MODEL AND PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS CONDUCIVE TO THE FORMATION OF MANAGERIAL COMPETENCE OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences* Vol, 7(11), 90-93.
4. XABIBULLAYEVNA, X. M. (2022, June). THE NEED TO TEACH THE SUBJECT OF EDUCATION IN PRIMARY SCHOOL. In *Conference Zone* (pp. 97-98).
5. XABIBULLAYEVNA, X. M. (2022, June). THEORETICAL BASES OF PREPARATION OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS FOR TEACHING THE SUBJECT OF EDUCATION. In *Conference Zone* (pp. 95-96).
6. Khabibullayevna, H. M. (2021). Scientific-Theoretical Fundamentals Of Improving The Methodological Training Of Future Primary School Teachers To Teach The Subject Of Education. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 12(10).
7. Khaydarova, M. H. (2020). DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMMUNICATION COMPEPENCIES IN FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS. *Восточно-европейский научный журнал*, (5-6 (57)), 37-39.
8. Khaydarova, M. (2023). THE CONTENT OF TEACHING SCIENCE OF EDUCATION IN PRIMARY CLASSES. *World Bulletin of Social Sciences*, 27, 45-48.

9. Xaydarova, M. (2023). BO ‘LAJAK BOSHLANG ‘ICH SINF O ‘QITUVCHILARINI TARBIYA FANINI O ‘QITISH FAOLIYATIGA TAYYORLASH MAZMUNI. *Interpretation and researches*, 2(1).
10. Shamsiddinova, M., & Xaydarova, M. (2023). INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARGA ASOSLANGAN INTERFAOL METODLAR. *Interpretation and researches*, 1(1).
11. Xaydarova, M. (2023). TARBIYA FANINI O‘QITISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI. *Interpretation and Researches*, 1(1). извлечено от <https://interpretationandresearches.uz/index.php/iar/article/view/1468>
12. Haydarova, M. (2023). TARBIYA FANINI O‘QITISHGA METODIK TAYYORGARLIKNI TAKOMILLASHTIRISH. *Interpretation and Researches*, 1(1).
13. Хайдарова, М. (2023). НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПРЕПОДАВАНИЯ ДИСЦИПЛИНЫ ВОСПИТАНИЕ. *Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари / Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук / Actual Problems of Humanities and Social Sciences.*, 3(10).
14. Mahliyo Khaydarova. (2023). IMPROVEMENT OF METHODOLOGICAL FACILITY TO TEACHING PEDagogy. *World Bulletin of Social Sciences*, 27, 49-53.
15. Jahonova, X., & Xaydarova , M. (2023). TA’LIMDA STEAM TEXNOLOGIYASI. *Interpretation and Researches*, 1(1).
16. Xaydarova Mahliyo Khabibullaevna. (2024). DEVELOPMENT AND GROWTH OF EDUCATION. *International Conference on Multidisciplinary Science*, 2(3), 83–88.
17. Xo‘jamurodova Farzona, & M. Xaydarova. (2024). TA’LIM, TARBIYA JARAYONIDA ILM IY DUNYOQARASHNI SHAKLLANTIRISH. *International Conference on Multidisciplinary Science*, 2(3), 79–82.
18. Хайдарова, М. (2023). НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПРЕПОДАВАНИЯ ДИСЦИПЛИНЫ ВОСПИТАНИЕ. *Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари / Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук / Actual Problems of Humanities and Social Sciences.*, 3(10).
19. Erkinovich, T. J. (2020). The role of the press in the process of historical development of Uzbekistan: Classification of popular magazines and newspapers. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 10(5), 1982-1989.

20. Jamshid Erkinovich Tangrikulov. (2022). PRESS IN UZBEKISTAN: CLASSIFICATION OF POPULAR MAGAZINES AND NEWSPAPERS. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 9(12), 1451–1455.
21. Tangrikulov , J. (2023). TEATR VA KINO SAN’ATIDA O‘ZBEKISTONNING QAYTA QURISH YILLARIDAGI DAVR MUAMMOLARINING AKS ETISHI . *Interpretation and Researches*, 2(1).
22. Tangrikulov Jamshid Erkinovich. (2024). QAYTA QURISH YILLARIDA O‘ZBEKISTON SANOATI: YO‘L QO‘YILGAN XATO VA KAMCHILIKLAR (MATBUOT MATERIALLARI ASOSIDA). *International Conference on Multidisciplinary Science*, 2(3), 121–127.
23. Tangrikulov Jamshid Erkinovich. (2024). O‘ZBEKISTONDA SANOAT SOHASINI KADRLAR BILAN TA’MINLASH MASALALARI. *International Conference on Multidisciplinary Science*, 2(3), 132–136.
24. 25. Tangrikulov Jamshid Erkinovich. (2024). O‘ZBEKISTONDA 80-YILLARNING IKKINCHI YARMIDA SANOAT SOHASIDAGI ISLOHOTLAR. *International Conference on Multidisciplinary Science*, 2(3), 128–131.
25. Turayev, A. (2023). TIMSS 2023 TADQIQOTIDA RAQAMLI TEST TOPSHIRIQLARINING TURLARI VA JAVOB FORMATLARI. *Interpretation and Researches*, 1(1).
26. Djumayeva , H. ., & Turayev , A. . (2022). METHODOLOGY OF COMBINATORY PROBLEMS SOLVING IN THE TIMSS INTERNATIONAL ASSESSMENT PROGRAM IN PRIMARY CLASS MATHEMATICS LESSONS. *Евразийский журнал академических исследований*, 2(12).
- 27.